

डोगरी

(लाज्ञमी)

निर्धारित समय : तीन घण्टे

अधिकतम अंक : 300

प्रश्न-पत्र सरबंधी खास हिदायतां

प्रश्न-पत्र हल करने शा पैहले मेहरबानी करिये ख'लु दिती गेदी हिदायते गी चंगी चाली पढ़ी लैता जा सबै प्रश्न हल कीते जान।

इक प्रश्न /भाग दे अंक कर्ने गै दिते गेदे न।

प्रश्ने दा उत्तर डोगरी (देवनागरी लिपि) च गै देना लाज्ञमी ऐ' जिन्हे चिर केहु प्रश्न सरबंधी होर कोई दूझ हिदायत नेइ दिती गेदी होए।

प्रश्ने दे उत्तरे दी शब्द-संख्या, जित्थे कुतै बी दस्सी गेदी होए, उसदा पालन कीता जाना चाही दा ऐ। ते जेकर जवाब दिते गेदे निर्देश शा मता लम्मा जाँ लौहका होग तां अंक कट्टे जांगन।

प्रश्नोत्तर-पत्रिका दे खाली छोडे गेदे सके जाँ पही खाली पेदे बरके गी छैल चाही कट्टी दिता जा।

DOGRI

(Compulsory)

Time Allowed : Three Hours

Maximum Marks : 300

QUESTION PAPER SPECIFIC INSTRUCTIONS

Please read each of the following instructions carefully before attempting questions

All questions are to be attempted.

The number of marks carried by a question/part is indicated against it.

Answer must be written in DOGRI (Devanagari script) unless otherwise directed in the question.

Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to and if answered in much longer or shorter than the prescribed length, marks may be deducted.

Any page or portion of the page left blank in the Question-cum-Answer Booklet must be clearly struck off.

1. ਖੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਵੇ ਕਿਸੋਂ ਚਾ ਕੁਸੈ ਇਕ ਵਿਸੇ ਪਰ ਲਗਭਗ 600 ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਇਕ ਨਿਵਾਅ ਲਿਖੋ :

100

- (a) ਜਮਹੂਰੀਧਤ ਚ ਨਾਥਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (b) ਚਪਾਸਮ ਤੇ ਆਤਮਨਿਰੰਭਰਤਾ
- (c) ਭੂਮਡਲੀਕਰਣ ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (d) ਭਾਰਤੀ ਅਰ्थਵਾਕਸਥਾ ਤੇ ਤਸਦਿਆਂ ਚਨੌਤਿਆਂ

2. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਵੇ ਗਈਆਂ ਮੀ ਗੈਰ ਕਨੈ ਪਛੋ ਤੇ ਗਈਆਂ ਵੇ ਖੰਨੀ ਚ ਪੁਚ਼ੇ ਗੇਵੇ ਸੁਆਲੋਂ ਵੇ ਸਪਸ਼ਟ, ਸ਼ਹੇਈ ਤੇ ਸੰਖਿਜ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਜਵਾਬ ਦੇਓ :

 $12 \times 5 = 60$

ਦੁਨਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਆਹਲੀ ਬਕਖੀ ਇਸਕਾਰੀ ਖਚੋਆ ਹਾ ਕੀ ਜੇ ਤੁਝੇ ਜਨੀਅ-ਸ਼ਕਿ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਆਤਮ-ਸ਼ਕਿ ਦਾ ਸ਼ਾਸ਼ ਕਹਿੰਦੇਆ, ਤੋਫੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੜੇ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਅਹਿਸਾ ਦਾ ਸ਼ਹਾਰਾ ਲੇਆ। ਪਰ ਸੋਚਨੇ ਆਹਲੀ ਗਲ੍ਹ ਏਹ ਏ ਜੇ ਅਹਿਸਾ ਦਾ ਸ਼ਹਾਰਾ ਤੁਝੇ ਕੈਹੜੀ ਲੈਤਾ? ਕਿਥਾ ਇਸਕਾਰੀਧੈ ਜੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੇ ਦੇ ਖਲਾਫ ਹਿੱਸਾ ਦਾ ਸ਼ਹਾਰਾ ਲੇਇੰਦੇ ਓਹ ਭਾਰਤ ਮੀ ਅਜਾਦ ਨੇਵੀਂ ਕਰੋਆਈ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਇਸ ਕਹੀ ਜੇ ਮਨੁਕਖੀ-ਸਮਾਜ ਮੀ ਓਹ ਏਹਕਥੀ ਯਿਕਾ ਦੇਨਾ ਚਾਂਹਦੇ ਹੋ ਜੇ ਮਨੁਕਖ ਜਦੂ ਤਗਰ ਜਨੀਅ ਸਾਧਨੇ ਦੀ ਬਰਤੂਨ ਕਰਨੇ ਆਸਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਏ, ਤਦੂ ਤਗਰ ਓਹ ਪੂਰੀ ਚਾਲੀ ਮਨੁਕਖ ਖੁਆਨੇ ਦਾ ਹਕਦਾਰ ਨੇਵੀਂ ਹੋਈ ਸਕਦਾ। ਪੈਹਲੀ ਗਲ੍ਹ ਅਹਿਸਾ ਮੀ ਕਮਯਾਰ ਤੇ ਨਿਰ-ਤਪਾਤ ਮਨੁਕਖਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਆਖਦੀ ਏ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵਾ ਏ ਜੇ ਤੋਫਾਂ ਜਦੂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੇਵੀਂ ਹੋਨ, ਤਾਂ ਸਤਾਈਏਹ ਗੈ ਸੇਹੀ। ਪਰ ਦੂਈ ਗਲ੍ਹ ਅਹਿਸਾ ਮੀ ਮਨੁਕਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਨਾਂਦੀ ਏ; ਤਸਦੇ ਰੂਪੇ ਮੀ ਨਿਰਮਲ ਬਨਾਨੇ ਦਾ ਤਪਾਤ ਸਿਦ੍ਧ ਕਰਦੀ ਏ।

ਏਹ ਸਚ ਏ, ਜੇ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗੋਆਈ ਚ ਭਾਰਤਕਾਸੀ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਕਨੈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤਵੇ ਚਾ ਮਰੋਂ ਦਾ ਇਥੈ ਭਾਵ ਹਾ ਜੇ ਅਹਿਸਾ ਸਾਧਨ ਮਾਜ਼ਰ ਏ, ਜਿਸਦਾ ਆਸਰਾ ਅਸੋ ਇਸ ਕਹੀ ਲੈਤਾ ਏ ਕੀ ਜੇ ਹਿੱਸਕ ਤਰੀਕੇ ਕਨੈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੇ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨੇ ਦੀ ਅਸੋਗੀ ਨਾਂ ਸੁਵਿਧਾ ਏ, ਤੇ ਨਾਂ ਅਸ ਇਸ ਜੋਗਡੇ ਆਂ। ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਆਪੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਮੀ ਨੇਵੀਂ ਮਨਦੇ ਹੋ। ਅਹਿਸਾ ਮੀ ਛੋਡਿੱਧੈ ਓਹ ਭਾਰਤ ਮੀ ਅਜਾਦ ਕਰੋਆਨੇ ਦੇ ਪਕਖੈ ਚ ਨੇਵੀਂ ਹੋ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜਾਦੀ ਬਢਾ ਬਢਾ ਮਕਸਦ ਹਾ, ਤਸ ਕੋਲਾ ਬੀ ਬਢਾ ਲਕਘ ਮਨੁਕਖੀ ਸੁਆਤਮ ਚ ਬਦਲਾਤ ਲੇਅੰਨਾ ਹਾ, ਮਨੁਕਖੀ ਮੀ ਏਹ ਜਕੀਨ ਦੁਆਨਾ ਹਾ ਜੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਆਸਤੇ ਓਹ ਜਨੀਅ ਸਾਧਨੇ ਦਾ ਸ਼ਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਏ, ਓਹ ਲਕਘ ਮਨੁਕਖੀ-ਮੁਲ੍ਹੇ ਕਨੈ ਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾਈ ਸਕਦੇ ਨ।

ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਮੂਲ ਮਕਸਦ ਨਾਂਸਿਰਿਕ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ਕਾਂਦਿਲੀਂ ਦੇ ਕਥਣੋਂ ਗੀ ਮਿਟਾਨਾ, ਬਲਕੇ ਮਾਹੂ ਦੇ ਜਨੀਅਪੁਨੇ ਗੀ ਰੋਕਨਾ ਬੀ ਹਾ। ਨਫਰਤ, ਰੋਹ ਤੇ ਜੋਸ਼, ਏਹ ਜਾਨਕਾਰੇ ਚ ਬੀ ਹੋਣੇ ਨ ਤੇ ਓਹ ਬੀ ਅਪਨੇ ਬਰੋਧੀ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਤੁਝੇ ਸ਼ਾਖੋਂ ਕਨੈ ਕਰਦੇ ਨ। ਪਰ ਮਨੁਕਖ ਜਨੀਅ ਕੋਲਾ ਬਕਖਾਰਾ ਏ, ਇਸਕਾਰੀ ਮਨਾਸਕ ਏ ਜੇ ਓਹ ਅਪਨੇ ਜੋਸ਼ ਤੁਧਰ ਕਾਕੂ ਰਕਖੈ ਅਪਨੇ ਰੋਜ-ਬਰੋਜੀ ਜੀਕਨ ਦਿਵੇਂ ਮੁਸ਼ਕਲੇਂ ਗੀ ਸੁਲਝਾਨੇ ਚ ਤੁਝੇ ਤਰੀਕੇ ਕੋਲਾ ਕਮਮ ਲੈ, ਜੇਹੜੇ ਜਨੀਅ ਆਸਤੇ ਫੁਰਲਿਭ, ਪਰ ਮਨੁਕਖੋਂ ਆਸਤੇ ਸੁਲਭ ਨ। ਸੁਆਲ ਤਡਾ ਏ ਜੇ ਏਸਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਤੇ ਅਹਿਸਾ ਦਾ ਏਹਕਡਾ ਤਜਰਬਾ ਕੁਸੈ ਹੋਰ ਸੁਲਖੈ ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਨੇਵੀਂ ਹੋਇੈ ਭਾਰਤ ਚ ਗੈ ਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਆ? ਮਰੋ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਸੁਆਲ ਮੀ ਏਹ ਆਖਿੱਧੈ ਟਾਲੀ ਦਿਵੇਂ ਨ ਜੇ ਏਹ ਧਕ-ਲਖਤ ਹੋਈ ਬੀ ਗਲ੍ਹ ਹੀ। ਪਰ ਏਹ ਧਕ-ਲਖਤ ਗਲ੍ਹ ਹੈ ਨੇਵੀਂ ਹੀ। ਆਖਦੇ ਨ, ਸਤਾਈਏ ਜਾਂ ਲਹੀਮੀ ਮਰੋਚੀ ਹੁਕਮ ਨਾ-ਫਰਮਾਨੀ ਬੀ ਕਲਪਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚਿਤਕ ਥੁਰੋ ਨੇ ਬੀ ਕੀਤੀ ਹੀ ਤੇ ਇਸਦੀ ਦਨਾ-ਸਾਰੀ ਝਲਕ ਰੂਸ ਦੇ ਸੈਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਟਾਲਸਟਾਈ ਗੀ ਬੀ ਲਕਘੀ ਚੁਕੀ ਦੀ ਹੀ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਥੁਰੋ ਤੇ ਟਾਲਸਟਾਈ, ਦੈਨੋ ਦੇ ਵਿਚਾਰੋਂ ਧਮਾਂ ਪਰਚਿਤ ਹੈ। ਇਤੈ ਅਪਨੇ ਦੇਸ਼ ਚ ਬੀ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਸ਼ਾ ਪੈਹਲੋਂ, ਅਰਕਿਨਦ ਲਹੀਮੀ ਆਹਲੀ ਹੁਕਮ-ਨਾ-ਫਰਮਾਨੀ ਤੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਸੁਝਾਤ ਮੁਲਖਾ ਦੇ ਅਮ੍ਰੇ ਰਕਖੀ ਚੁਕੇ ਦੇ ਹੋ।

ਇਸਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸਭਨੇ ਸ਼ਾ ਪੈਹਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਗੈ ਕੀ ਕੀਤਾ?

ਜਵਾਬ ਸਾਫ ਏ, ਜੇ ਆਤਮ-ਸ਼ਕਿ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ਕਿ ਕਥਾ ਬੇਹੁਤਰ ਏ, ਇਸ ਸਚਾਈ ਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਭਾਰਤਕਾਸੀ ਜਾਨਦੇ ਹੋ, ਤਥਾ ਦੁਏ ਦੇ ਲੋਕ ਨੇਵੀਂ। ਥੁਰੋ, ਟਾਲਸਟਾਈ ਜਾਂ ਏਮਸੰਜ ਤੇ ਰੋਸ਼ਾ ਰੋਲਾਂ ਚ ਇਸ ਚਾਲੀ ਬੀ ਜਦੂ ਬੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਣੀ, ਤਾਂ ਤਸਦੇ ਪਿਛੇ ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ

उत्तेजना कम्म करा करदी ही। लहीमी आहली हुकम ना-फरमानी दी कल्पना तगर जाने वा दर्शन इस मुलखै च मजूद हा ते इस कल्पना तगर उपर उपर जाई सकदा हा जेहङ्गी जां ते भारती विचारधारा थमां प्रभावित होऐ जां अपने आप उस चाली दी चितन-पद्धति उपर उठी आया होऐ, जेहङ्गी भारती पद्धति रेही रे। शुरो ते टालस्टाय दे सरबन्धै च दोऐ, विकल्प मुमकन रेह होडन। रेही गे अरविन्द, ओह ते ऐ गै भारती हे।

- (a) दुनियां दा ध्यान गांधी जी आहली बक्खी कि'यां खचोआ हा?
- (b) अजादी हासल करने आस्तै गांधी जी पासेआ अहिंसा गी गै की मूल साधन मज्जेआ गेआ?
- (c) लखारी ने मनुक्ख ते जनौर च केहु फर्क दस्से दा ऐ?
- (d) अहिंसा दा तजरबा भारत च गै कै सी शुरू होआ?
- (e) लहीमी आहली हुकम ना-फरमानी दी कल्पना तगर कु'न जाई सकदा ऐ?

3. हेठ दिते दे पैहरे दा सार लगभग इक-तेहाई शब्दे च लिखो। मेहरबानी करियै सिरलेख नेई देओ। सार अपनी भाशा च लिखो :

60

अजै दे आधुनिक मनुक्खी गी इतिहास ते समें दे निजमे-कनूने दा जिज्ञा जान ऐ, उत्रा खबरी पैहले कुसै जुगै च हासल नेई हा। स्हेई मैहने च ओह इतिहासक 'मनुक्ख' ऐ। इक चाली इतिहास-बोध गै आधुनिकता दा पर्याय मन्नी लैता गेआ ऐ। मध्यकाली संस्कृति च धर्म दा जेहङ्गी अंदरूनी थाहर हा, उसने मट्टे-मट्टे झिणडे होंदे होई अपनी थाहर इतिहास गी सौंपी दिती ऐ। मनुक्ख कुदरत म्हैल च नेई, इतिहास दे संदर्भ च जीदा ऐ। इस स्लार्वे हर घटना पिछली घटना थमां नमी ऐ, जेहङ्गी हून होआ करदा ऐ, ओह पैहले कदं नेई होआ। माहनू दे सिलसलेवार विकास दा एह बोध प्राचीन यूनानियें आएते ओपरा ते बखला हा। भारती मनीशियें आस्तै बी एह उत्रा गै ओपरा हा। ओह समें गी विकास दे रूपै च नेई, 'चक्रौ' दे रूपै च दिखदे हे। पैहले 'परंपरा' माहनू दे अंदर ही, जेहङ्गी उसदी जीवन-शैली गी अनुशासत करदी ही, हून इतिहास मनुक्खी दे भविक्ख गी निर्धारित करदा ऐ ते परंपरा तपाशने आस्तै उसी पिछडे दिक्खना पौदा ऐ। पर एह गळू सच्च ऐ जे इतिहास दा जेहङ्गी दबदबा अज्ज साढे जीवन च ऐ ओह पैहले कदं नेई हा, उत्थे एह गळू बी उत्री गै सच्च ऐ जे मनुक्ख अज्ज समें ते इतिहास थमां परेशान ऐ। उत्रीमी सदी च हर पास्सै सत्ता कजै सम्मोसार जेहङ्गी इतिहास-बोध माहनू दी तरकी ते मुक्ति दा संदेसा लैआया हा, ओह साढे समें तगर औंदे-औंदे अपनी गै क्रूर हासोहानी च बदलोंदा लव्हा करदा ऐ। भविक्ख गी निर्धारित करने आहले निजम, कनून, फार्मूले हून बी हैन, पर उंदे पर बीहमीं सदी दे अत्याचारे ते मोहभंग दा इत्रा दूळणा असर ऐ जे ओह भविक्ख दे बंद कमरे च कुतै फिट नेई होई पादे। कैसा ऐ एह विज्ञानक, तर्क भरोचा, गीरवपूर्ण अर्थबोध, जिसने अज्ज माहनू गी अपने गै भविक्ख दे प्रति इत्रा अरक्षित, डॉकल ते बेजकीना बनाइये छोडी दिता ऐ?

ऐसा नेई ऐ जे अस मनुक्खी भविक्ख दे बारे च जानदे नेई। अजै दे आधुनिक माहनू ने इतिहास-बोध थमां प्रेरित होइयै भविक्ख दे बारे च जो परिकल्पनां ते संभावनां तुप्पियां न, उंदे अधार उपर सबूते भविक्ख दी पूरी लबैटरी बनाई जाई सकदी ऐ।

ਪਰ ਇਸ ਭਵਿਕਖ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਡਰ ਕੜੀ ਕੋਈ ਸਰਬਂਧ ਨੇਹੀਂ, ਬਲਕੇ ਇਧਾਂ ਆਖੋ, ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਡਰ ਥਮਾਂ ਬਚਨੇ ਆਸਟੈ ਹੈ ਇਸ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਵਿਕਖ' ਗੀ ਘੱਡੇਆ ਗੇਵਾ ਹੈ। ਓਹ ਭਾਏਂ ਵਰਗ-ਮੁੱਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਖਨਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕਣਾਂਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤ 'ਰੋਬੋ' ਦਾ ਧੰਗਲੋਕ, ਇਸ ਕੜੀ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨੇਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਅਸ ਮਹੂਦਾ ਸਮੇਂ ਚ ਨੇਹੀਂ, ਇਕ ਖਾਲੀ ਸਮੇਂ ਚ ਜੀਵੇ ਆਂ ਤੇ ਅਜੀਬ ਗਲ੍ਹ ਏਹ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਭਵਿਕਖ ਚ ਮਾਹਨੂ ਵੀ ਮੀਤੀ ਗੀ ਦੇਸ-ਨਿਕਾਲਾ ਵੇਈ ਵਿਤਾ ਗੇਵਾ ਹੈ ਕੀ ਜੇ ਆਪੂ ਅਪਨੀ ਮੀਤੀ ਸ਼ਾ ਪਾਬਰਿਧੀ ਅਥੇ ਭਵਿਕਖਲੋਕ ਚ ਸ਼ਾਣ ਲੇਈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਏਹ ਆਧੁਨਿਕ ਜੁਗੀ ਦੀ ਅਜੀਬ ਟਿਚਕੌਲੀ ਮੜੀ ਜਾਗ ਜੇ ਇਕ ਪਾਸੀ ਅਜੀਬ ਦਾ ਮਨੁਕਖ 'ਇਤਿਹਾਸ-ਬੋਧ' ਥਮਾਂ ਪੀਡਤ ਹੈ, ਦੁਏ ਪਾਸੀ ਮੋਏ ਦੇ ਅਤੀਤ ਤੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਭਵਿਕਖ ਦੇ ਬਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਆਪੈ ਸੁਕੀ ਗੇਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਚਾਲ੍ਹੀ ਨਦੀ ਚ ਢੁਕਦਾ ਆਦਮੀ ਪਾਨੀ ਕੜੀ ਸਰਬਂਧ ਨੇਹੀਂ ਜੋਡੀ ਪਾਂਦਾ, ਤਸੀ ਚਾਲ੍ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਚ ਢੁਕੇ ਦਾ ਮਨੁਕਖ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮੇਦ ਨੇਹੀਂ ਜਾਨੀ ਸਕਦਾ। ਓਹ ਇਤਿਹਾਸ ਥਮਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸੀ ਅਪਨੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਮੀਤੀ ਦਾ ਗੁਆਹ ਨੇਹੀਂ ਬਨਾਈ ਸਕਦਾ। ਓਹ ਇਤਿਹਾਸ ਜੇਹੜਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੱਥ ਮਾਹਨੂ ਦਾ ਗੁਆਹ ਨੇਹੀਂ ਬਣੀ ਸਕੇ, ਤਉਦਾ ਕੇਹੁ ਮਤਲਬ ਰੇਹੀ ਜੰਦਾ ਹੈ? ਇਧੈ ਕਾਰਣ ਹੈ ਜੇ ਅਜ ਇਤਿਹਾਸ-ਬੋਧ ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਹਨੂ ਦਾ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਨਿਯੈ ਰੇਹੀ ਗੇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਓਹ ਭਵਿਕਖ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤੁਪਣ ਨੇਹੀਂ, ਵਰਤਮਾਨ ਥਮਾਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਾਈ ਆਸਟੈ ਜੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਥਾ ਅਸ ਵਰਤਮਾਨ ਥਮਾਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਾਈ ਸਕਨੇ ਆਂ?

ਕਥਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ ਐਸਾ ਕੇਨਦ੍ਰ-ਵਿਨ੍ਦੁ ਨੇਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੈ ਮਨੁਕਖ ਅਪਨੀ ਨਸ਼ਵਰਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਤਿਹਾਸ ਚ ਅਪਨੀ ਸਥਾਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੀ ਸਮਝਾਨੇ ਜ਼ੋਗ ਹੈ। ਜਿਥੈ ਇਕ ਪਾਸੀ ਤੇ ਮਾਹਨੂ ਨਸ਼ਵਰ ਹੈ ਦੁਏ ਪਾਸੀ ਓਹ ਇਤਿਹਾਸ ਚ ਜੀਂਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਨਿਧਤਿ ਤਸਵੇ ਵਧਿਕਿਗਤ ਅਤੀਤ ਕੜੀ ਸਰਬਂਧ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤਸਵੇ ਕੜੀ ਓਹ ਮਾਹਨੂ ਦੇ ਸਥਾਨੇ ਭਵਿਕਖ ਗੀ ਬੀ ਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਚ ਦੁਏ ਲੋਕੋਂ ਵੀ ਨਿਧਤਿ ਬੀ ਜੁਡੀ ਵੀ ਹੈ।

(627 ਸ਼ਾਬ)

4. ਹੇਠ ਵਿਤੇ ਦੇ ਗਦਾਂ ਦਾ ਅਧੇਰੀ ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ :

20

ਮਹੂਦਾ ਜੁਗ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰੀਥੋਗਿਕੀ ਦਾ ਜੁਗ ਹੈ। ਵਿਝਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਚ ਹੋਆ ਕਰਦੇ ਨਮੈਂ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰੋਂ ਮਨੁਕਖ ਜਾਤਿ ਗੀ ਜਿਨ੍ਹੇ ਚਕਾਤ ਆਹਲਿਵੇਂ ਤੁਪਲਵਿਧਿਵੇਂ ਕੜੀ ਸਮਾਂਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਂ ਦੇ ਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਚੇਤੀ ਹੈ। ਦੁਨਿਧਿਆਂ ਵੀ ਕੁਸੈ ਬੀ ਨੁਕਕੌ ਚ ਬੇਹਿਥੈ ਅਜ ਅਸ ਵਿਝਾਨਕ ਸੰਦਰੋਂ ਕੜੀ ਕੁਤੁੰ ਵਾ ਬੀ, ਕੋਈ ਬੀ ਸੂਚਨਾ ਲੇਈ ਸਕਨੇ ਆਂ। ਸੂਚਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੁਵਿਧਾ ਨੇ ਮੁਲਖੋਂ ਦੇ ਛਿੰਡੇ ਖਤਮ ਕਰੀ ਦਿਤੇ ਨਾ। ਹੂਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨਿਧਿਆਂ ਸੁਂਗਡਿਥੈ ਸਾਫ਼ੀ ਸੁਟੱਠੀ ਚ ਆਈ ਗੇਈ ਹੈ। ਤੁਂਾਂ ਬੀ, 'ਬੈਖੀਕਰਣ' ਤੇ 'ਬਸੁਧੈਕ ਕੁਦੁੰਬਕਮ' ਵੀ ਸੋਚ ਵਿਝਾਨਕ ਤਰਕੀ ਦੇ ਇਸ ਜੁਗੀ ਚ ਤੇਜੀ ਕੜੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਵੀ ਲਗਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਜ ਅਸ ਤਸ ਜੁਗੀ ਗੀ ਸਮਝਾਲਵੈ ਜਵੂ ਢਾਕ ਭੇਜਨੇ ਵੀ ਮਨਾਸਕ ਵਖਵਸਥਾ ਨੇਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਚਨਾਏਂ ਦਾ ਲੈਨ-ਦੇਨ ਸੰਦੇਸੇ ਲੇਨੇ ਆਹਲੇ ਢਾਰਾ ਹੋਂਦਾ ਹਾ। ਇਸ ਕਮੀ ਚ ਖਾਸਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹਾ। ਤਸ ਬੇਲੇ ਤਾਗ ਜੀਵਨ ਕਿਞਚਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਰੇਹਾ ਹੋਗ। ਇਸਦਾ ਸੈਹੜੇ ਕਧਾਫਾ ਲਾਨਾ ਅਜ ਸੀਖਾ ਨੇਹੀਂ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਪਾਸਾ ਪਰਤੇਆ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਚ ਨਿਤ-ਨਮੈਂ ਤਜਰਬੇ ਹੋਨ ਲਗੇ। ਡਾਕ-ਤਾਰ, ਟੇਲੀਫੋਨ, ਟੇਲੀਗ੍ਰਾਮ ਬਾਗੇਰਾ ਵੀ ਵਖਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗੇਈ। ਚਿਡਿਵੇਂ ਰਾਹੋਂ ਸੰਦੇਸੇ ਪੁੱਜਨ ਲਗੇ। ਜੀਵਨ ਚ ਗਤਿ ਆਈ ਤੇ ਰੇਡਿਓ ਤੇ ਟੇਲੀਵਿਜਨ ਨੇ ਇਸ ਮੇਡੀਆ ਪੈਰ ਬਧਾਏ। ਕਣਾਂਟਰ ਦੇ ਔਨੇ ਕੜੀ ਗੀ ਸੂਚਨਾ ਜਗਤ ਚ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਗੇਈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਾਵਦ ਸਾਰੇ ਕਣਾਂਟਰ ਆਪੂਰੇ ਜੁਡੀ ਗੇ ਤੇ ਤਲਕਾਲ ਸੰਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚ ਹੋਰ ਬੀ ਮਤੀ ਸੀਖ ਹੋਈ ਗੇਈ। ਸੂਚਨਾ ਜਗਤ ਚ ਨਮੈਂ-ਨਮੈਂ ਬਦਲਾਇ ਆਕਾ ਕਰਦੇ ਨ ਤੇ ਨਮੀਂ ਸ਼ਾ ਨਮੀਂ ਜਾਨਕਾਰੀ ਝਾਟਪਟ ਮਿਲੀ ਜੰਦੀ ਹੈ। ਅਜ ਮਾਹਨੂ ਅਪਨੇ ਕੁਸੈ ਬੀ ਤਤਿਆਦ ਦਾ ਵਿਝਾਨ ਪੂਰੀ ਦੁਨਿਧਿਆਂ ਚ ਕੁਤੈ ਬੀ ਅਸਾਨੀ ਕੜੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਹ ਪੰਧਰਾਗਤ ਸ਼ਰੂੰ ਕੜੀ ਵਿਝਨ ਲਾਡੇ ਸੂਦ ਕੀਤੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਘਰੋਂ ਤੇ ਵਪਤਰੋਂ ਚ ਅਜ ਕਣਾਂਟਰ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵੀ ਸੁਵਿਧਾ ਤੁਪਲਵਧ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਮਦਦ ਕੜੀ ਬਹਾਈ-ਜ਼ਹਾਜ, ਰੇਲ, ਬਸ ਤੇ ਸਿਨਮੇ ਬਾਗੇਰਾ ਦਿਵਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਅਸਾਨੀ ਕੜੀ ਬੁਕ ਕੀਤਿਆਂ ਜਾਈ ਸਕਦਿਆਂ ਨ। ਰਿਕੋਰਡਿੰਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਜਾਨਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਫ਼ਕ ਤੱਥ ਆਓ-ਜਾਈ ਵੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਯਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜ ਮੋਬਾਈਲ ਤੱਥ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੋਂ ਸਥਾਨ ਕਿਸ ਧਰੇ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਚੋਂ-ਮੁਚੋਂ ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜਨੇ ਦਾ ਏਹ ਸਮਨੇ ਸ਼ਾ ਸਸਤਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੇ ਗਦਾਂਸਾ ਦਾ ਡੋਗਰੀ ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ :

20

Democracy stands much superior to any other form of government in promoting dignity and freedom of the individual. Every individual wants to receive respect from fellow beings. Often conflicts arise among individuals because some feel that they are not treated with due respect. The passion for respect and freedom are the basis of democracy. Democracies throughout the world have recognized this, at least in principle. This has been achieved in various degrees in various democracies. For societies which have been built for long on the basis of subordination and domination, it is not a simple matter to recognize that all individuals are equal. Take the case of dignity of women. Most societies across the world were historically male dominated societies. Long struggles by women have created some sensitivity today that respect to and equal treatment of women are necessary ingredients of a democratic society. That does not mean that women are actually always treated with respect. But once the principle is recognized, it becomes easier for women to wage a struggle against what is now unacceptable legally and morally.

6. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਸੁਆਲੋਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ੀ ਮਤਾਬਕ ਲਿਖੋ :

(a) ਇਨ੍ਹੋਂ ਦੀ ਵਾਡਾਵਾ ਕਰੋ :

- (i) ਮਾਊ ਕੋਲਾ ਹੈਜਲੀ ਫੇਫੇਕੂਟਨ।
- (ii) ਅਮੀ ਦੀ ਜਲੀ ਦੀ ਟੈਨੇ ਕੋਲਾ ਡੈ।
- (iii) ਚੌਰੋ ਦਾ ਕਪਢਾ ਤੇ ਛਾਂਗੇ ਦੇ ਗਜ।
- (iv) ਕਨਕਾ ਪਰ ਬੀਡ ਤੇ ਮਾਊ ਪਰ ਧੀ।

10

(b) ਇਨ੍ਹੋਂ ਸੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਵਾਕੀਂ ਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ :

- (i) ਸਿਰ ਚਾਡਨਾ
- (ii) ਪੈਰ ਭੁਆਂ ਨੇਈ ਪੀਨਾ
- (iii) ਫਿਝਾਈ ਚ ਚੁਹੇ ਨਜ਼ਨਾ
- (iv) ਖਾਂ-ਖਾਂ ਕਰਦੇ ਪੀਨਾ

10

(c) ਖੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਜੋੜ੍ਹੇ ਗੀ ਇਸ ਚਾਲ੍ਹੀ ਵਾਕੀਂ ਚ ਬਰਤੀ ਜੇ ਤੁਦੇ ਮਝਾਟੇ ਦਾ ਅਰ्थ ਸ਼ਹਸ਼ਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾ :

10

- (i) ਕੋਲ — ਕੋਹਲ
- (ii) ਮਲਨਾ — ਮਲੁਨਾ
- (iii) ਪਫ਼ਨਾ — ਪਫ਼ਾਨਾ
- (iv) ਏਹਦੇ — ਏਹ ਦੇ

(d) ਇਨ੍ਹੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗੋਂ ਆਸਟੇ ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਰਤੀ :

10

- (i) ਸੁਜੇ ਦੇ ਗੈਹਨੇ ਬਨਾਨੇ ਆਹਲਾ
- (ii) ਪਹਾੜੀ ਲਾਕੇ ਦਾ ਲੋਕ ਨਾਚ
- (iii) ਸਫੇ ਦੇ ਸਭਾਡ ਆਹਲਾ
- (iv) ਘੈਰੇ ਆਹਲੀ ਦੀ ਦਾਦੀ

prepp
Your Personal Exam Guide